

16 Het nabestaan

In de rubriek 'Het nabestaan' praten mensen over verlies, rouw en hoe het leven verder gaat. Daaronder staat een necrologie van een niet per se bekende persoon.

Al mijn tranen zijn warme tranen

Naam: Dave van Essen (1956)

Woont: in Den Haag

Hij is: ICT-medewerker bij Oxfam Novib

Hij vertelt over: zijn leven na de dood van zijn partner, Marieke Kamperman (1959-2011), communicatieadviseur bij Oxfam Novib. Zij overleed plotseling, waarschijnlijk door een hersenbloeding. Tien maanden eerder was zij geopereerd in verband met hersentumor.

„Zeven jaar geleden overleed een vriend. Hij was lid van onze fietsgroep. Wij hebben toen een herdenkingsboek over hem gemaakt, met foto's en teksten van ons allen.

„Kort na de dood van Marieke vroegen drie fietsvrienden: zullen we over haar ook zo'n boek maken? Ik aarzelde. Ik ben nogal een perfectionist, streef naar volledigheid. Ik dacht: hoe kunnen we ooit alle mensen voor wie Marieke iets heeft betekend in zo'n boek een plek geven? En: ze was een boekenmens – hoe maken we het 'Marieke-waardig'? We zijn aan de slag gegaan en precies een jaar na haar dood hebben we het boek gepresenteerd – ruim 330 pagina's vol liefde en genegenheid.

„Werken aan het boek heeft me geholpen het eerste jaar na haar dood door te komen. Tientallen mensen hebben meegewerkt. Telkens als ik een e-mail met een tekst of foto's opende, raakte ik geëmotioneerd. Dat heb ik als helend ervaren. Al mijn tranen om de dood van Marieke zijn warme tranen, vol ontroering en dankbaarheid.

„De presentatie van het boek was in een kerkje met wel 150 mensen. Er zijn teksten voorgedragen, er is prachtig gemusiceerd. Daarna zijn we met naaste familie en vrienden naar het strand gegaan. Kinderen hebben vijftien vliegers opgelaten met een letter of een hart erop. Ze hebben geprobeerd 'Lieve Marieke' in de lucht te schrijven, wat bijna gelukt is en er in ieder geval heel mooi uitzag.

„Het eerste exemplaar van het boek heb ik aangeboden aan Marieke's vader. Mijn band met hem heeft zich verdiept in de anderhalf jaar na

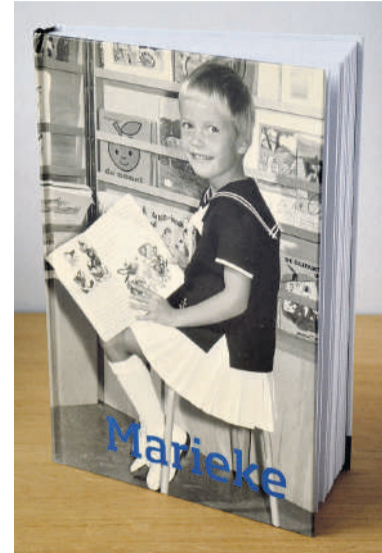

Foto links: „Marieke's vader bij haar graf.” Foto boven: Het boek dat ik met vrienden uit een fietsgroep heb gemaakt over Marieke.”

„Een tante van Marieke heeft drie grote schilderijen gemaakt naar een foto. Bij de presentatie van het boek stonden ze op schildersezels.” Foto rechts: Dave van Essen

haar dood. Hij is weduwnaar sinds 1998. In het weekend ging ik regelmatig bij hem logeren of hij kwam bij mij.

„We kunnen over Marieke praten zonder dat het voor één van ons te zwaar wordt. Hij vertelde over haar kindertijd, over zijn eigen leven en het verdriet na de dood van zijn vrouw.

„Door de bijdragen in het boek en de gesprekken met haar vader heb ik Marieke beter leren kennen. Natuurlijk, ik kende haar door en door. We zijn heel lang samen geweest, sinds 1976. Toch ontdek ik nog steeds dingen waardoor ik denk: nu

begrijp ik haar nóg beter.

„Wij hebben nogal verschillende karakters. Ik ben extrovert, emotioneel. Zij was introvert, rationeel. Vooral in de eerste jaren was ze ook wel een mysterie voor mij. Ze deed haar best meer open voor mij te zijn en ik probeerde haar te helpen. Ze bleef nuchterder en doelgerichter dan ik ben. We waren elkaars contra-gewicht.

„Door de gesprekken met haar vader zie ik nu beter waar haar geslotenheid vandaan komt. Het past in de gereformeerde traditie waarin ze is opgegroeid. Je dient op de eerste plaats andere mensen te helpen en

jezelf niet op de voorgrond te zetten. Dat is heel mooi natuurlijk. Maar het kan ook wel wat emotionele reserve met zich meebrengen.

„Tien dagen nadat ik het eerste exemplaar van het boek aan hem heb aangeboden, heeft Marieke's vader een vreselijk auto-ongeluk gehad. Na acht maanden ziekenhuis en verzorgingshuis is hij nu bijna zo ver dat hij weer naar zijn eigen huis kan. Een indrukwekkend gevecht levert hij hiervoor. Het maakt me gelukkig dat hij en zijn kinderen mij een rol geven bij zijn verzorging. Onverminderd maak ik deel uit van haar familie.

„Met nieuwe energie, nieuwe ideeën kom ik bij het graf vandaan’

„Ik denk wel eens: voor mijn schoonvader is de dood van Marieke misschien nog wel zwaarder dan voor mij. Ik zou een nieuwe partner kunnen vinden. Voor een vader is het verlies van een dochter nóg definitiever.

„Een maand geleden moest ik afscheid nemen van een vriendin. Zij wist dat ze niet lang meer te leven had. In ons laatste gesprek vroeg ze: 'Stel dat het zou kunnen, welke boodschap heb je dan voor Marieke?' Ik zei: 'Dat het goed met me gaat en dat ik voel dat ze er nog steeds voor me is.'

„Een andere vriendin, die 25 jaar geleden haar partner verloor, zei: 'Het begin van iemand loslaten kan voelen als een soort opdracht, afkomstig van degene die er niet meer is'. Dat gevoel komt bij mij misschien ook, maar op dit moment heb ik dat helemaal niet. Als ik op de bank zit te telefoneren, kan ik onafgebroken naar de portretten van Marieke kijken en dat voelt prettig. Mijn liefde voor haar heeft zich alleen maar verdiept. Ik doe nog van alles voor haar en dat staat zij me toe.

„Twee-, driemaal per week ga ik naar haar graf. Telkens kom ik er vandaan met nieuwe ideeën, nieuwe energie. Haar grafsteen is een prachtig mozaïek, waarop ze me een beetje geamuseerd aankijkt. Niet dat ik daar in mijn hoofd gesprekken met haar voer, maar het voelt wel alsof ze me influistert: zo, ga nu maar weer fijn naar huis, iets lekkers voor jezelf klaarmaken, kook iets gezonds. Dat doe ik dan.

„Ik heb geen enkele herinnering aan Marieke die moeilijk of zwaar is. We hebben problemen gehad en ook samen opgelost. Tussen ons is het goed zoals het is – ook nu.”

Tekst GIJSBERT VAN ES

Reacties via nrc.nl/het-nabestaan
Twitter: #nrc #hetnabestaan

OVERLEDEN

Een poëziecriticus en dichter met een open blik

Hans Groenewegen (1956-2013) oordeelde niet vanuit zijn Eigen Gelijk.

Hans Groenewegen is goed voor de poëzie, schreef critica Yra van Dijk ooit in deze krant. De poëziecriticus en dichter Groenewegen, die op 10 juni na een lang ziekbed overleed, hield niet van scherp en definitief oordelen, 'van het uitspreken van cijfers aan poëzie'. Groenewegen las niet om gedichten te toetsen aan vooringenomen standpunten over wat goede poëzie was – van hem mocht alles.

In het werk van Anne Vegter, de huidige Dichter des Vaderlands, ging hij zich juist extra verdiepen omdat het hem een gevoel van 'di-

recte afstoting' bezorgde.

Van die redelijkheid kon je wel 'kriegelig' worden, schreef Van Dijk, maar het was ook een verdienste. 'Hans Groenewegen oordeelt niet vanuit een gemakkelijk Eigen Gelijk, maar gaat op zoek naar de beweegredenen van de dichter en vraagt zich vervolgens af of en hoe de dichter zijn of haar eigen ambities waarmaakt,' oordeelde vorig jaar de jury van de Pierre Bayleprijs voor poëziecritiek, die aan Groenewegen werd toegekend.

Toen wijdde hij zich al minder dan daarvoor aan de poëziecritiek, en meer aan eigen gedichten. Een hersentumor drong de dood aan hem op. Als dichter debuteerde Groenewegen pas laat, op 44-jarige leeftijd. Toen had hij al oeuvre-omspannende boeken geschreven over

de dichters Lucebert (*Licht is de wind der duisternis*, 1999) en Hans Faverey (*Die zo rijk zijn aan zichzelf*, 1997). In een laatste interview in het nieuwste nummer van poëzietijdschrift *Awater* zei Groenewegen dat hij al dichtend „voortdurend geconfronteerd” werd met wat hij van anderen kende. „Ik moet dus steeds van alles loslaten om uit mijn eigen werk naar voren te kunnen komen.”

„Leren loslaten – dat tekent hem,” zegt Koos Hageraats, redacteur bij uitgeverij Wereldbibliotheek. „Zijn blik was open, zijn oordeel voortdurend aan verandering onderhevig. Dat zie je in zijn beschouwing over Leonard Nolens. Hij leerde diens poëzie kennen als losse, onvoltooide gedichten. Samenbracht in een bundel was er toch een voltooiing ontstaan. Aftastend en

vergelijkend schreef Hans over hoe ze op hem ingewerkt waren.”

In zijn laatste bundel *blijven & verzeilen* bleef Groenewegen expliciet gesprekken voeren: hij nodigde dichters uit om replieken te schrijven op zijn teksten. Hij kreeg veel respons. De bundel verscheen drie dagen na zijn overlijden. „Buitengewoon verdrietig,” vindt Hageraats, maar hij weet ook dat Groenewegen zich al in zijn dood had berust.

Als stervende, zei hij in *Awater*, loop je vrolijker rond dan als degene die achterblijft. Hageraats: „Hij heeft aan het einde van zijn leven het fundamentele gevoel gehad dat er diepere lagen bestaan en dat hij daarop een blik heeft kunnen werpen.”

THOMAS DE VEEN

Hans Groenewegen